CRNA GORA
DRŽAVNA REVIZORSKA INSTITUCIJA
broj:40116/20-042-585/1
Podgorica, 13. mart 2020. godine

ZBIRNI IZVJEŠTAJ
O REVIZIJI GODIŠNJIH FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA POLITIČKIH SUBJEKATA ZA 2018. GODINU

Podgorica, mart 2020. godine

S A D R Ž A J:

I ZAKLJUČNE KONSTATACIJE I PREPORUKE ... 3
II OPŠTI PODACI ... 9
2.1. PRAVNI OSNOV ... 9
2.2. SUBJEKTI REVIZIJE ... 9
2.3. FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI POLITIČKIH SUBJEKATA ... 10
2.5. KRITERIJUMI ZA REVIZIJU PRAVILNOSTI ... 11
2.6. PREDMET REVIZIJE ... 11
2.7. METODA VRŠENJA REVIZIJE ... 11
2.8. PLANIRANI PRAG MATERIJALNOSTI ... 12
2.9. PLANIRANA PODRUČJA REVIZIJE ... 12
III UTVRĐENO ČINJENIČNO STANJE ... 14
3.1. RAČUNOVODSTVENE EVIDENCIJE ... 14
3.2. PRIHODI ... 14
3.3. RASHODI ... 16
3.4. NEIZMIRENE OBAVEZE ... 19
3.5. POTRAŽIVANJA ... 19

I ZAKLJUČNE KONSTATACIJE I PREPORUKE

Državna revizorska institucija (DRI) u skladu sa članom 4 i 12 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji i članom 43 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja izvršila je reviziju Godišnjih finansijskih izvještaja 25 (dvadeset pet) politička subjekta koji su u 2018. godini ostvarili prihode u većem iznosu od 10.000,00€.

Na bazi utvrđenog činjeničnog stanja, izjašnjenja revidiranih subjekata revizije i objavljenih pojedinačnih konačnih izvještaja o reviziji Senat Državne revizorske institucije na sjednici održanoj dana 12.03.2020.godine usvojio je:

ZBIRNI IZVJEŠTAJ
o reviziji Godišnjih finansijskih izvještaja
političkih subjekata za 2018. godinu

U cilju otklanjanja revizijom utvrđenih nepravilnosti, unapređenja zakonodavnog okvira koji reguliše poslovanje političkih subjekata i poboljšanja kvaliteta izvještavanja subjekata revizije, date su sljedeće preporuke:

1. Revizijom je utvrđeno da subjekti revizije vođenje poslovnih knjiga ne obezbjeđuju na jedinstven način i iskazivanje finansijskih transakcija vrše po različitim računovodstvenim načelima, zbog nepostojanja regulative kojom bi se uredilo poslovanje istih, što otežava rad političkih subjekata i vršenje revizije.

   - **Potrebno je da Ministarstvo finansija u okviru svojih nadležnosti inicira donošenje ili donese regulativu kojom će se urediti poslovanje političkih subjekata, u cilju unapređenja rada istih i efikasnije kontrole njihovog poslovanja.**

2. Revizijom je utvrđeno da 13 (trinaest) političkih subjekata, koji su upisani u Registar političkih partija (dopis Ministarstva javne uprave od 12.12.2019. godine), nijesu u skladu sa članom 37 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja dostavili Državnoj revizorskoj instituciji, Godišnje finansijske izvještaje za 2018. godinu i to: Stranka srpskih radikala, Demokratska zajednica Muslimana i Bošnjaka, Demokratska stranka jedinstva, Bošnjačka demokratska partija Crne Gore, Zelena partija, Partija za Gusinje, Demokratski centar, Srpska lista, Bjelopoljska partija, Partija udruženih penzionera i invalida Crne Gore, Centralna Albanska partija za integracije, Srpska stranka i Novska lista Herceg Novi.

   - **Subjekti revizije su dužni da Godišnji finansijski izvještaj dostavljaju Državnoj revizorskoj instituciji u roku koji je utvrđen članom 37 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

3. Revizijom je utvrđeno da revidirani politički subjekti (Demokratska partija, Demokratska narodna partija, Pokret za promjene, Pozitivna CG, Crnogorska, Nova srpska demokratija i Partija penzionera, invalida i restitucije CG) nijesu realno planirali prihode i troškove u odnosu na ostvarene. Takođe je utvrđeno da Socijalistička narodna partija nije donijela Finansijski plan i Program rada u zakonom utvrđenom roku, da Crnogorska Finansijkim planom nije definisala iznos planiranih prihoda i rashoda, da Crnogorska i Socijaldemokrate nijesu Programom rada definisale godišnje aktivnosti koje planiraju sprovesti, dok Demokartski savez Albanaca nije donio Program rada za 2018.godinu.

   - **Subjekti revizije trebaju realnije da planiraju prihode i rashode, a u slučaju ostvarivanja prihoda i rashoda u većem ili manjem iznosu od planiranih, DRI preporučuje da isti izvrše korekciju Finansijskog plana.**

   - **Preporučuje se subjektima revizije da Godišnji finansijski plan i Program rada donose u zakonskom roku, kao i da Finansijkim planom definišu iznose prihoda i troškova, a Programom rada godišnje aktivnosti koje planiraju sprovesti.**

4. Revizijom je utvrđeno da su političke partije: Građanski pokret "URA", Socijademokratska partija Crne Gore, Pokret za promjene, Socijaldemokrate Crne Gore i DEMOS izvršile prenos sredstava sa redovnog računa na izborni račun za finansiranje izborne kampanje u većem iznosu od Zakonom utvrđenog limita, dok je Partija penzionera, invalida i restitucije prikupila prihode od priloga fizičkih lica u većem iznosu od Zakonom utvrđenog limita.

   - **Subjekti revizije su dužni da finansiranje troškova izborne kampanje vrše u skladu sa odredbama člana 12 stav 4 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

5. Revizijom je utvrđeno da su sljedeći politički subjekti: Demokratska Crna Gora, Nova srpska demokratija, GP URA, Albanska alternativa, Socijaldemokratska partija CG, Demokratska unija Albanaca, Prava CG i Nova demokratska snaga "FORCA" ostvarili troškove izbornih kampanja u većem iznosu od Zakonom utvrđenog limita (član 13).

   - **Subjekti revizije su dužni da troškove izbornih kampanja ostvaruju u skladu sa odredbama člana 13 stav 5 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

6. Revizijom je utvrđeno da su politički subjekti: Demokratska Crna Gora, GP "URA", Pokret za promjene, Socijaldemokratska partija CG, Nova srpska demokratija, Demokratski savez Albanaca, Demokratska narodna partija, Nova demokratska snaga, Prava Crna Gora, DEMOS, Albanska Alternativa i Stranka penzionera invalida i restitucije CG sa računa za redovno poslovanje plaćali dio

troškova izbornih kampanja, što nije u skladu sa članom 18 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.

- **Subjekti revizije su shodno članu 18 stav 3 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja dužni da sve troškove izborne kampanje plaćaju sa računa koji je otvoren za te namjene.**

7. Revizijom je utvrđeno da su politički subjekti: Demokratska Crna Gora, Prava Crna Gora, Demokratska partija socijalista i Bošnjačka stranka za lokalne izbore u više opština otvorili jedan žiro račun, što nije u skladu sa članom 18 stav 1 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, a Bošnjačka stranka, Demokratska partija, Socijaldemokrate Crne Gore, Socijalistička narodna partija i Demokratska Crna Gora nijesu zatvorili izborne žiro račune ili iste nijesu zatvorili u zakonom utvrđenom roku.

   - **Subjekti revizije su shodno članu 18 stav 1 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja dužni da u svrhu prikupljanja sredstava otvore posebni račun za svaku potvrđenu izbornu listu.**

   - **Subjekti revizije su dužni da izvrše zatvaranje izbornih žiro računa u roku koji je utvrđen odredbama člana 18a Zakona.**

8. Revizijom je utvrđeno da su politički subjekti: Nova srpska demokratija, Socijaldemokratska partija CG, Nova demokratska snaga "FORCA", Socijaldemokrate CG i Socijalistička narodna partija prikupili prihode iz privatnih izvora za finansiranje izbornih kampanja u većem iznosu od Zakonom utvrđenog limita, dok su politički subjekti: Pokret za promjene i Albanska alternativa izvršili prenos sredstava sa redovnog na izborni račun nakon proglašenja izbornog rezultata, što nije u skladu sa odredbama člana 17 Zakona.

   - **Subjekt revizije je dužan da sredstva za finansiranje izbornih kampanja iz privatnih izvora prikuplja shodno članu 17 stav 1 i 2 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.**

9. Revizijom je utvrđeno da politički subjekti Crnogorska i Biram Bar, nenovčane priloge nijesu obračunali na način kako je to utvrđeno članom 6 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja i Pravilima o načinu obračunavanja i izvještavanja o nenovčanim prilozima političkim subjektima (nije prezentirana potrebna dokumentacija o načinu obračuna istih).

   - **Subjekti revizije su dužni da nenovčane priloge obračunavaju na način kako je to utvrđeno članom 6 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja i Pravilima o načinu obračunavanja i izvještavanja o nenovčanim prilozima političkim subjektima.**

10. Revizijom su utvrđene nepravilnosti u dijelu zaključivanja ugovora o zakupu kod sljedećih revidiranih političkih subjekata: Socijaldemokratske partije CG, Socijaldemokrata CG, Pokreta za promjene i Biram Bar, jer ugovori o zakupu nijesu ovjereni kod nadležnog organa kako je to utvrđeno članom 639 Zakona o obligacionim odnosima.

- **Subjekti revizije su dužni da ugovore o zakupu poslovnih prostora zaključuju u skladu sa odredbama člana 639 Zakona o obligacionim odnosima.**

11. Revizijom su utvrđene nepravilnosti u dokumentovanju pojedinih troškova (troškovi nijesu dokumentovani ili su dokumentovani neadekvatno) kod sljedećih političkih subjekata: Biram Bar, Liberalne partije, Demokratske unije Albanaca, Pozitivne CG, Pokreta za promjene, Crnogorske, Partije penzionera, invalida i restitucije CG, dok su kod Partija: Demokratske CG, Demokratske partije, Socijalističke narodne partije, Demokratske narodne partije, utvrđene nepravilnosti u iskazivanju troškova u većem ili manjem iznosu zbog pogrešnog evidentiranja pojedinih transakcija.

- **Subjekti revizije su dužni da poslovne transakcije evidentiraju u skladu sa pravilima urednog knjigovodstva, kao i da sve troškove pravdaju adekvatnom i potpunom dokumentacijom shodno članu 19 Zakona o računovodstvu.**

12. Revizijom je utvrđeno da su sljedeći politički subjekti: Nova srpska demokratija, Socijalistička narodna partija, Socijaldemokratska partija CG, Prava CG, Hrvatska građanska inicijativa, Albanska alternativa, Demokratska unija Albanaca, DEMOS, Demokratska narodna partija i Liberalna partija zaključivali ugovore o djelu za obavljanje poslova za koje su sistematizovana radna mjesta ili poslova koji po prirodi i opisu imaju obilježja posla za koji se zasniva radni odnos, a za iste su bili dužni da sa izvršiocima zaključe ugovore o radu. Takođe je utvrđeno da prilikom zaključivanja ugovora o djelu, sljedeći revidirani politički subjekti: Socijalistička narodna partija, Albanska Alternativa, DEMOS, Demokratska narodna partija, Pokret za promjene, GP URA i Liberalna partija, nijesu obezbijedili podatke o radno-pravnom statusu angažovanih izvršilaca, a isti su potrebni u cilju pravilnog obračuna poreskih obaveza.

- **Subjekti revizije za obavljanje poslova koji su utvrđeni aktom o sistematizaciji i poslova koji po prirodi i opisu imaju obilježje posla za koji se zasniva radni odnos sa izvršiocima treba da zaključuju ugovore o radu.**

- **Subjekti revizije prilikom angažovanja izvršilaca po ugovoru o djelu treba da obezbijede podatke o radno-pravnom statusu svih angažovanih lica u cilju pravilnog obračuna poreskih obaveza, budući da se za lica koja nijesu osigurana po drugom osnovu osim poreza i prireza plaća i doprinos za PIO shodno odredbama člana 5 Zakona o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje.**

13. Revizijom je utvrđeno da politički subjekti: Demokratska unija Albanaca, Nova srpska demokratija, Pozitivna Crna Gora, Demokratski savez Albanaca, Albanska alternativa, Nova demokratska snaga i Liberalna partija, prilikom isplate naknada fizičkim licima nijesu izmirivali poreske obaveze kako je to utvrđeno članom 46 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica, dok Nova srpska demokratija i Socijalistička narodna partija nijesu izmirivali poreske obaveze u roku koji je utvrđen članom 12 Zakona o reprogramu poreskog potraživanja. Takođe je utvrđeno da sledeći politički subjekti: Prava Crna Gora, Albanska Alternativa i Demokratski savez Albanaca nijesu dostavljali IOPPD obrasce nadležnom organu, dok Demokratska unija Albanaca, Nova demokratska snaga, Pokret za promjene, Pozitivna Crna Gora i Građanski pokret URA iste nijesu dostavili u zakonskom roku, što nije u skladu sa važećim Pravilnikom.

- **Subjekti revizije su dužni da prilikom isplate naknada fizičkim licima obračunaju i isplate poreske obaveze kako je to utvrđeno članom 46 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica, kao i da redovno izmiruju tekuće obaveze shodno članu 12 Zakona o reprogramu.**

- **Subjekti revizije su dužni da IOPPD obrasce dostavljaju nadležnom organu shodno Pravilniku o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca Izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje.**

14. Revizijom je utvrđeno da sljedeći politički subjekti: Nova srpska demokratija, Bošnjačka stranka, Crnogorska i DEMOS nijesu prilikom zapošljavanja vršili oglašavanje slobodnog radnog mjesta što nije u skladu sa članom 26 Zakona o zapošljavanju i ostvarivanju prava iz osiguranja od nezaposlenosti.

- **Subjekti revizije prilikom zapošljavanja trebaju da Zavodu za zapošljavanje prijave slobodna radna mjesta radi praćenja ponude i tražnje na tržištu rada, kako je to utvrđeno odredbama člana 26 Zakona o zapošljavanju i ostvarivanju prava iz osiguranja od nezaposlenosti.**

15. Revizijom je utvrđeno da politički subjekti (Prava Crna Gora, Hrvatska građanska inicijativa, Demokratski savez Albanaca, Demokratska unija

Albanaca i Demokratska srpska stranka) ne obezbjeđuju evidenciju potraživanja od lokalnih samouprava.

- **Preporučuje se subjektima revizije da obezbijede evidenciju potraživanja od lokalnih samouprava. Evidencija treba da bude zasnovana na usaglašenoj i ovjerenoj dokumentaciji.**

16. Revizijom je utvrđeno da sledeći politički subjekti: Nova srpska demokratija, Pokret za promjene, DEMOS, Socijalistička narodna partija, Nova demokratska snaga i Pozitivna Crna Gora nijesu poštovale blagajnički maksimum utvrđen Zakonom o sprječavanju nelegalnog poslovanja.

- **Subjekti revizije su dužni da poštuju blagajnički maksimum utvrđen članom 6 Zakonom o sprječavanju nelegalnog poslovanja.**

17. Revizijom je utvrđena neusaglašenost podataka o troškovima i prihodima izbornih kampanja iskazanih u poslovnim knjigama (Nova srpska demokratija, Demokratska unija Albanaca, Demokratska partija i Nova demokratska snaga) i izvještajima koji su dostavili Agenciji za sprječavanje korupcije.

- **Subjekti revizije su dužni da usaglase podatke koje dostavljaju nadležnim institucijama**.

Senator DRI
Rukovodilac Kolegijuma
Nikola N. Kovačević

II OPŠTI PODACI

2.1. Pravni osnov

Pravni osnov za vršenje revizije sadržan je u:

- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji ("Sl. list CG" br. 15/07, 73/10, 40/11, 31/14 i 070/17);
- Zakonu o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja ("Službeni list Crne Gore", br. 052/14, 076/15, 083/16 i 092/17);
- Godišnjem planu revizije Državne revizorske institucije, DRI br. 06-369/18 od 12.12.2018. godine.

Revizija Godišnjeg konsolidovanog finansijskog izvještaja političkih subjekata vršena je u skladu sa:

- Poslovnikom Državne revizorske institucije („Sl. list CG" br. 03/15);
- Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti („Sl. list CG" br. 07/15);
- Smjernicama o reviziji Godišnjih finansijskih izvještaja političkih subjekata;
- Smjernicama za kontrolu kvaliteta vršenja revizije;
- Međunarodnim standardima (ISSAI).

2.2. Subjekti revizije

Državna revizorska institucija (DRI) je shodno članu 43 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja u obavezi da vrši reviziju Godišnjih finansijskih izvještaja političkih subjekata koji ostvaruju prihode u većem iznosu od 10.000,00€. DRI je izvršila reviziju Godišnjih finansijskih izvještaja za 2018.godinu, 25 politička subjekta i to:

1 Demokratska partija socijalista
2 Albanska alternativa
3 Hrvatska građanska inicijativa
4 Demokratska narodna partija
5 Socijaldemokrate
6 Demokratska srpska stranka
7 Pokret za promjene
8 Radnička partija
9 Građanski pokret "URA"
10 Demokratska Crna Gora
11 Pozitivna Crna Gora
12 DEMOS
13 Bošnjačka stranka
14 Nova srpska demokratija
15 Crnogorska
16 Prava Crna Gora

17 Socijaldemokratska partija
18 Nova demokratska snaga -FORCA
19 Demokratski savez Albanaca
20 Demokratska unija Albanaca
21 Socijalistička narodna partija
22 Partija penzionera, invalida i restitucije
23 Demokratska partija
24 Biram Bar
25 Liberalna partija

2.3. Finansijski izvještaji političkih subjekata

Shodno članu 37 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, politički subjekti su u obavezi da završni račun i Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj dostave Državnoj revizorskoj instituciji, najkasnije do 31. marta tekuće za prethodnu godinu.

Revidirani subjekti revizije su Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj za 2018. godinu dostavili Državnoj revizorskoj instituciji u Zakonom utvrđenom roku.
Godišnji finansijski izvještaj za 2018. godinu dostavljen je na sljedećim obrascima:

- Bilans stanja - na obrascu BS;
- Bilans uspjeha - na obrascu BU;
- Iskaz o novčanim tokovima - na obrascu INT;
- Iskaz o promjenama na kapitalu – na obrascu IPK i
- Statistički Aneks.

Revizijom je utvrđeno da 13 (trinaest) političkih subjekata, koji su upisani u Registar političkih partija (dopis Ministarstva javne uprave od 12.12.2019. godine), nijesu u skladu sa članom 37 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja dostavili Državnoj revizorskoj instituciji, Godišnje finansijske izvještaje za 2018. godinu i to: Stranka srpskih radikala, Demokratska zajednica Muslimana i Bošnjaka, Demokratska stranka jedinstva, Bošnjačka demokratska partija Crne Gore, Zelena partija, Partija za Gusinje, Demokratski centar, Srpska lista, Bjelopoljska partija, Partija udruženih penzionera i invalida Crne Gore, Centralna Albanska partija za integracije, Srpska stranka i Novska lista Herceg Novi.

2.4. Cilj revizije

Cilj finansijske revizije je izražavanje mišljenja o tome:

1. Da li su finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima pripremljeni u skladu sa okvirom finansijskog izvještavanja ili
2. Da li su finansijski izvještaji u svim materijalnim aspektima prezentovani na fer i objektivan način u skladu sa datim okvirom.

Cilj revizije pravilnosti je izražavanje mišljenja o tome da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije u svim materijalnim aspektima usklađene sa relevantnim zakonskim i drugim propisima koji su identifikovani kao kriterijumi.

2.5. Kriterijumi za reviziju pravilnosti

- Zakon o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja („Sl. list CG“ br. 52/14, 76/15,83/16 i 92/17);
- Zakon o računovodstvu ("Sl. list Crne Gore" br. 52/16);
- Zakon o radu ("Sl. list Crne Gore" br. 49/08…31/14, 53/14, 04/18);
- Zakon o obligacionim odnosima ("Sl. list Crne Gore" br.047/08, 04/11 i 22/17)
- Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje (“Sl. list CG”, br. 13/ 07…62/13, 08/15, 22/17);
- Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica ("Sl. list RCG", br. 65/01, 37/04, 78/06, 86/09, 14/12, 06/13, 62/13, 60/14 i 83/16);
- Zakon o sprječavanju nelegalnog poslovanja ("Službeni list Crne Gore", br. 029/13, 016/16)
- Uredba o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru („Sl. List CG“ br. 040/16);
- Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica ("Sl. list CG" br 5/11);
- Pravilnik o obrascu Godišnjeg izvještaja o prihodima, imovini i rashodima političke partije ("Sl. list CG" br. 17/12);
- Statut političkog subjekta;
- Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Partije;.
- Finansijski plan Partije za 2018. godinu;
- Program rada Partije za 2018. godinu.

2.6. Predmet revizije

Predmet revizije su Godišnji finansijski izvještaji političkih subjekata za 2018. godinu i usklađenost poslovanja sa zakonskom regulativom.

2.7. Metoda vršenja revizije

Revizija je vršena kombinovanjem postupaka dokumentacione i terenske revizije.

U pripremnoj fazi revizije izvršeno je identifikovanje i procjena rizika kroz razumijevanje subjekata revizije i njihovog okruženja uključujući i unutrašnje kontrole. Takođe je utvrđena materijalnost u fazi planiranja finansijske revizije za finansijske izvještaje kao cjelinu odnosno procjena do kojeg nivoa se može tolerisati pogrešno prikazivanje podataka u finansijskim izvještajima, a da to ne utiče značajno na njihovu istinitost i objektivnost.

Za potrebe prikupljanja revizijskih dokaza državni revizori su se upoznali sa pravnom regulativom i drugom dokumentacijom, ocijenjeno je funkcionisanje sistema unutrašnjih kontrola radi određivanja revizorskog pristupa. Provjerene su

poslovne knjige i knjigovodstvene isprave koje služe kao dokaz o nastalim poslovnim događajima. Ispitana je doslijednost primjene zakona te pravila, procedura i drugih internih akata shodno utvrđenim kriterijumima. Na osnovu sprovedenih analitičkih postupaka identifikovana su područja u kojima je eventualno bilo moguće otkriti greške ili nepravilnosti.

2.8. Planirani prag materijalnosti

Kod određivanja materijalnosti po vrijednosti, korištena je stopa u rasponu od 0,5% do 2 %.

Za utvrđivanje praga materijalnoisti za osnovicu su uzeti ukupni rashodi. Materijalnost je utvrđena za svaki politički subjekt posebno.

2.9. Planirana područja revizije

Nakon izračunavanja planiranog praga materijalnosti, uvida u finansijske izvještaje za 2018. godinu i upoznavanja s poslovanjem subjekta revizije i sl. planirani su sljedeći segmenti revizije: funkcionisanje sistema unutrašnjih kontrola, planiranje prihoda i troškova, aktivnosti partijskih organa, računovodstvene evidencije i finansijski izvještaji, prihodi, rashodi i pozicije Bilansa stanja (stalna imovina, gotovina u blagajni i na žiro računima potraživanja i obaveze).

Pored revizije navedenih segmenata, izvršena je provjera realizacije preporuka DRI koje su date u Izvještaju o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja subjekata revizije za prethodnu godinu (2017).

Državna revizorska institucija je na sajtu objavila 25 (dvadeset pet) pojedinačna izvještaja o reviziji političkih subjekata, koji sadrže mišljenje sa pregledom utvrđenih nepravilnosti i datih preporuka, opšti dio, utvrđeno činjenično stanje po planiranim segmentima i realizaciju preporuka iz prethodne godine.

Mišljenja su izražena u standardizovanom obliku u skladu sa prihvaćenim okvirom finansijskog izvještavanja. Kod izražavanja mišljenja uticala je materijalnost, kao i značaj nepravilnosti koje su uticale na finansijske izvještaje i poslovanje subjekta revizije.

Na finansijsku reviziju dato je 6 pozitivnih mišljenja, 12 pozitivnih sa skretanjem pažnje, 6 uslovnih i 1 negativno, dok je na reviziju pravilnosti dato 1 pozitivno, 2 pozitivna sa skretanjem pažnje, 12 uslovnih i 10 negativnih mišljenja.

Tabelarni pregled datih mišljenja na Godišnje finansijske izvještaje i pravilnost poslovanja revidiranih subjekata kao i broj datih preporuka za otklanjanje utvrđenih nepravilnosti i unapređenje rada istih.

R/B	Politički subjekt	Finansijska revizija	Revizija pravilnosti	Broj preporuka
1	Demokratska partija socijalista	pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	uslovno mišljenje	1
2	Liberalna partija	pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	uslovno mišljenje	6
3	Socijaldemokratska partija CG	pozitivno mišljenje	uslovno mišljenje	6
4	Pokret za promjene	uslovno mišljenje	negativno mišljenje	11
5	Socijaldemokrate CG	pozitivno mišljenje	uslovno mišljenje	6
6	Socijalistička narodna partija	uslovno mišljenje	negativno mišljenje	12
7	Demokratska narodna partija	uslovno mišljenje	uslovno mišljenje	6
8	DEMOS	pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	uslovno mišljenje	5
9	Nova srpska demokratija	pozitivno mišljenje	negativno mišljenje	9
10	Demokratska Crna Gora - DEMOKRATE	pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	negativno mišljenje	5
11	Radnička partija	pozitivno mišljenje	pozitivno mišljenje	0
12	Bošnjačka stranka	pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	uslovno mišljenje	7
13	Hrvatska građanska inicijativa	pozitivno mišljenje	pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	3
14	Prava Crna Gora	pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	negativno mišljenje	7
15	Albanska alternativa	pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	negativno mišljenje	9
16	Demokratski savez Albanaca	pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	uslovno mišljenje	8
17	Nova demokratska snaga -FORCA	pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	negativno mišljenje	7
18	Demokratska srpska stranka	pozitivno mišljenje	pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	2
19	Demokratska unija Albanaca	uslovno mišljenje	negativno mišljenje	9
20	Demokratska partija	pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	uslovno mišljenje	4
21	Pozitivna Crna Gora	pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	uslovno mišljenje	5
22	Građanski pokret "URA"	pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	negativno mišljenje	10
23	Stranka invalida, penzionera i restitucije	uslovno mišljenje	negativno mišljenje	9
24	Biram Bar	negativno mišljenje	uslovno mišljenje	5
25	Crnogorska	uslovno mišljenje	uslovno mišljenje	6

III UTVRĐENO ČINJENIČNO STANJE

3.1. Računovodstvene evidencije

Politički subjekti vođenje poslovnih knjiga ne vrše na jedinstven način i iskazivanje prihoda, rashoda, imovine i obaveza vrše po različitim računovodstvenim načelima, zbog nepostojanja regulative koja bi na jedinstven način uredila vođenje poslovnih knjiga i računovodstvenih evidencija političkih subjekata, što u znatnoj mjeri otežava rad političkih subjekata i DRI prilikom vršenja revizije.

U postupku revizije utvrđeno je da jedan broj političkih subjekata u poslovnim knjigama ne obezbjeđuju evidenciju potraživanja od lokalnih samouprava i evidenciju blagajničkog poslovanja, da ne vrše hronološko evidentiranje blagajničkih tranasakcija, kao i da ne vrše razdvajanje transakcija koje se odnose na redovno poslovanje i izborne kampanje.
Takođe su kod pojedinih političkih subjekata utvrđene nepravilnosti u evidentiranju i popisu stalne imovine, evidentiranju ostalih poslovnih transakcija (prihoda, rashoda i obaveza), kao i nepoštovanje Pravilnika o kontnom okviru prilikom evidentiranja pojedinih transakcija.

Nepravilnosti u evidentiranju stalne imovine utvrđene su kod Demokratske partije socijalista (isknjižen dio imovine iz poslovnih knjiga Partije shodno kupoprodajnom Ugovoru prije izmirivanja obaveza od strane kupca). Takođe su utvrđene određene nepravilnosti u evidentiranju ili popisu stalne imovine kod sledećih subjekata: Socijalistička narodna partija, Albanska alternativa, Partija penzionera, invalida i restitucije i Biram Bar.

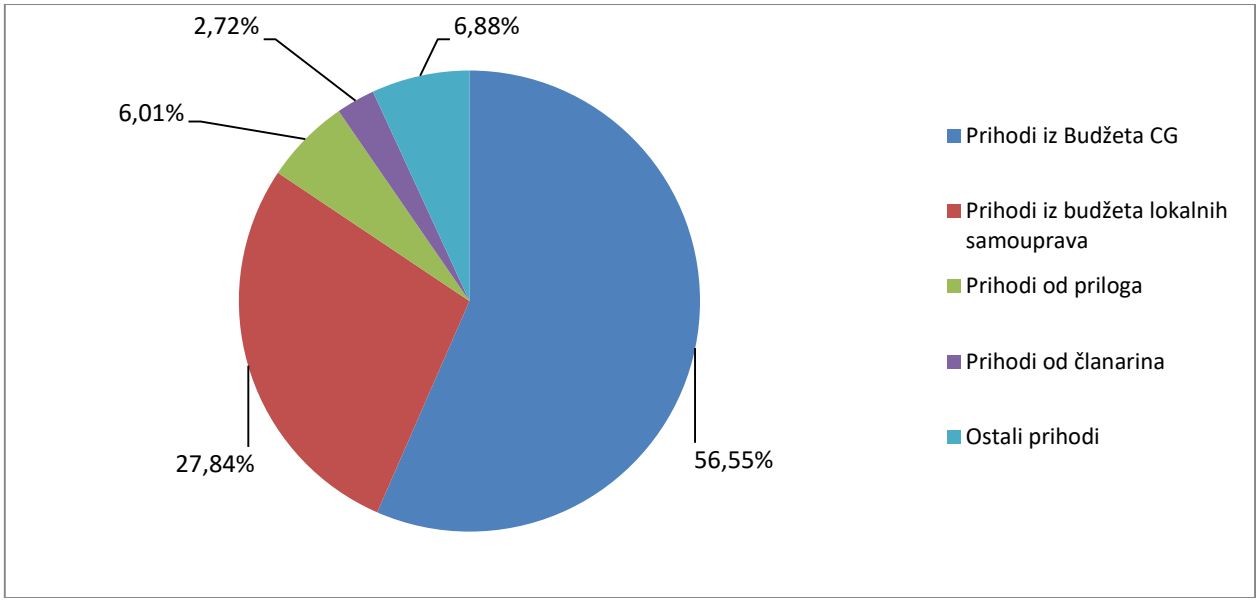
3.2. Prihodi

Revidirani politički subjekti u 2018. godini ostvarili su ukupne prihode u iznosu od 9.119.011,05€. Ostvareni prihodi se odnose na prihode iz budžeta CG u iznosu od 5.157.166,99€, prihode iz budžeta lokalnih samouprava u iznosu od 2.538.723,25€, prihode od priloga u iznosu od 547.827,72€, prihode od članarine u iznosu od 248.341,94€ i ostale prihode (prihodi od usluga, prihodi od zakupa, prihodi od smanjenja obaveza) u iznosu od 626.951,15€.

Tabelarni pregled ostvarenih prihoda po vrsti po političkim subjektima:

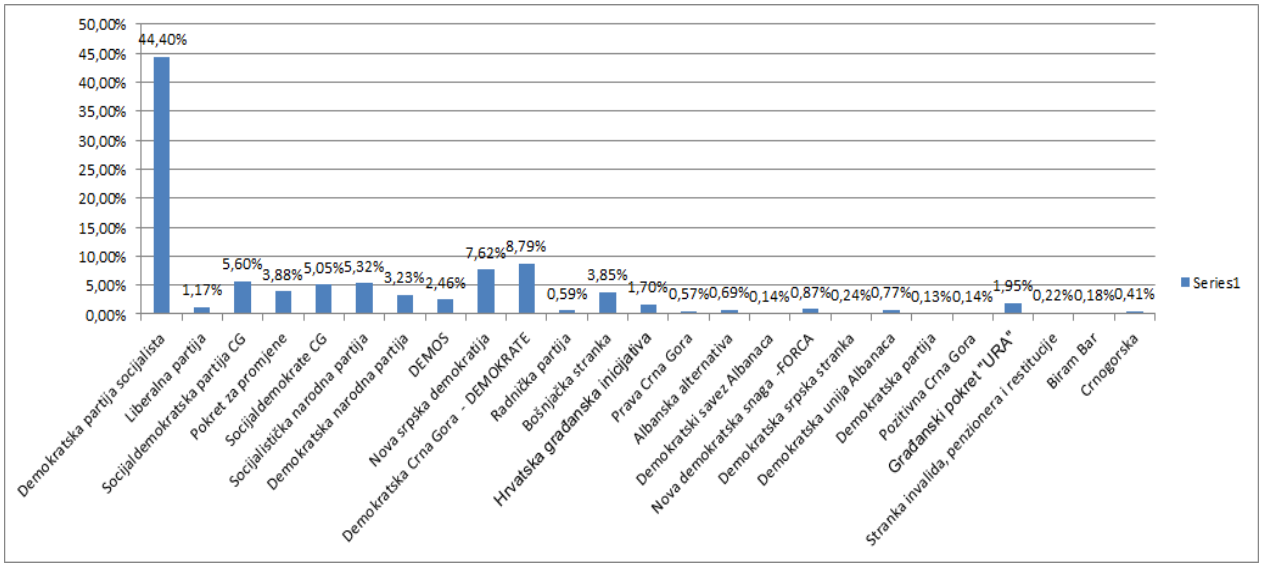
R/B	Subjekt revizije	Prihodi iz Budžeta CG	Prihodi iz budžeta lokalnih samouprava	Prihodi od priloga	Prihodi od članarina	Ostali prihodi	Ukupno	% Učešća
1	Demokratska partija socijalista	2.051.089,36	1.104.338,49	419.693,47	186.137,53	288.030,98	4.049.289,83	44,40%
2	Liberalna partija		21.626,03		2.081,50	82.533,51	106.241,04	1,17%
3	Socijaldemokratska partija CG	355.685,89	121.266,49	1.269,50	2.635,32	30.250,18	511.107,38	5,60%
4	Pokret za promjene	268.902,16	83.609,58			1.173,66	353.685,40	3,88%
5	Socijaldemokrate CG	261.390,90	171.750,49	870,00	25.612,46	716,04	460.339,89	5,05%
6	Socijalistička narodna partija	164.677,00	167.933,00	24.948,00	4.296,00	123.672,00	485.526,00	5,32%
7	Demokratska narodna partija	216.527,04	69.607,06			8.461,19	294.595,29	3,23%
8	DEMOS	210.333,16	13.452,10			594,37	224.379,63	2,46%
9	Nova srpska demokratija	433.054,00	176.256,00	48.770,00		37.096,00	695.176,00	7,62%
10	Demokratska Crna Gora - DEMOKRATE	491.145,00	266.116,00	8.430,00		35.901,00	801.592,00	8,79%
11	Radnička partija	54.171,99					54.171,99	0,59%
12	Bošnjačka stranka	209.986,88	98.856,99		26.524,13	15.925,86	351.293,86	3,85%
13	Hrvatska gradanska inicijativa	142.720,20	12.015,28		108,00	39,17	154.882,65	1,70%
14	Prava Crna Gora	16.999,98	6.300,05	28.517,60			51.817,63	0,57%
15	Albanska alternativa	28.544,02	30.451,53	4.100,00			63.095,55	0,69%
16	Demokratski savez Albanaca		12.834,63				12.834,63	0,14%
17	Nova demokratska snaga -FORCA	62.796,89	16.680,42			6,73	79.484,04	0,87%
18	Demokratska srpska stranka		22.106,11			0,38	22.106,49	0,24%
19	Demokratska unija Albanaca	51.379,28	18.248,03			382,29	70.009,60	0,77%
20	Demokratska partija		12.202,79				12.202,79	0,13%
21	Pozitivna Crna Gora		12.951,55	50,00			13.001,55	0,14%
22	Gradanski pokret "URA"	120.763,26	53.342,29	1.700,00		2.167,56	177.973,11	1,95%
23	Stranka invalida, penzionera i restitucije	16.999,98		3.300,00			20.299,98	0,22%
24	Biram Bar		12.243,90	3.729,15	468,00		16.441,05	0,18%
25	Crnogorska		34.534,44	2.450,00	479,00	0,23	37.463,67	0,41%
		5.157.166,99	**2.538.723,25**	**547.827,72**	**248.341,94**	**626.951,15**	**9.119.011,05**	**100,00%**
		56,55%	27,84%	6,01%	2,72%	6,88%	100%	

Grafički prikaz prihoda političkih subjekata po vrsti prihoda:

Shodno prezentiranim podacima najveće učešće u ukupnim prihodima imaju prihodi iz budžeta CG sa 56,55%, prihodi iz lokalnih samouprava sa 27,84%, prihodi od priloga sa 6,01%, prihodi od članarina sa 2,72% i ostali prihodi sa 6,88%. Na osnovu prezentiranog, konstatuje se da prihodi iz javnih izvora (iz budžeta CG i budžeta lokalnih samouprava) u ukupnim prihodima učestvuju sa 84,39%, dok prihodi iz privatnih izvora i ostali prihodi učestvuju sa 15,61%

Grafički prikaz prihoda po političkim subjektima:

Najveće učešće u ukupnim prihodima ima Demokratska partija socijalista sa 44,40%, Demokratska Crna Gora sa 8,79%, Nova srpska demokratija sa 7,62%, Socijaldemokratska partija sa 5,60%, Socijalistička narodna partija sa 5,32%, Socijaldemoktate sa 5,09%,Pokret za promjene sa 3,88% i sl.
Od ukupno iskazanih prihoda u iznosu od 9.119.011,05€, na prihode za finansiranje redovnog poslovanja političkih subjekata odnosi se iznos od 7.971.306,03€, dok se iznos od 1.147.705,02€ odnosi na prihode za finansiranje izbornih kampanja.

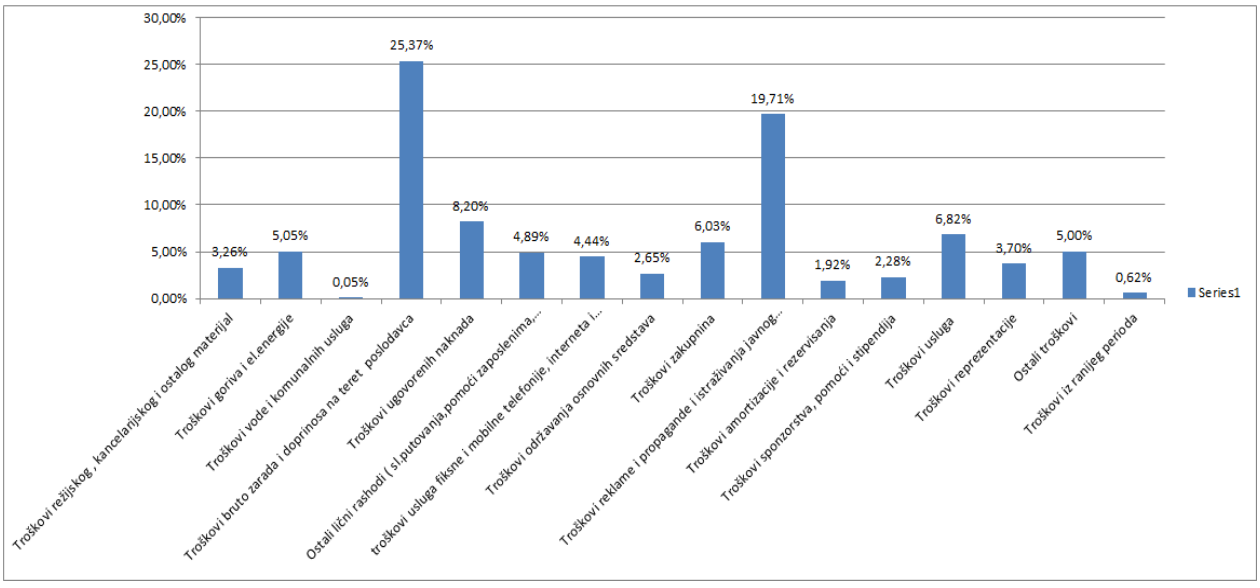
3.3. Rashodi

Politički subjekti koji su bili predmet revizije u 2018. godini ostvarili su troškove u ukupnom iznosu od 9.505.944,39€. Ostvareni troškovi odnose se na troškove režijskog, kancelarijskog i ostalog materijala u iznosu od 308.693,02€, troškove goriva, električne energije u iznosu od 480.648,58€, troškove vode i komunalnih usluga u iznosu od 4.320,18€, troškove bruto zarada i naknada u iznosu od 2.410.746,76€, troškove ugovorenih naknada u iznosu od 779.641,72€, troškove službenih putovanja u iznosu od 477.100,40€, troškove prevoza i telefona u iznosu od 412.502,82€, troškove održavanja osnovnih sredstava u iznosu od 251.935,79€, troškove zakupa u iznosu od 573.071,65€, troškove reklame, propagande i istraživanja u iznosu od 1.872.569,41€, troškove amortizacije u iznosu od 182.728,56€, troškove stipendija i pomoći u iznosu od 217.074,22€, troškove usluga u iznosu od 648.753,88€, troškove reprezentacije u iznosu od 352.020,55€, ostale troškove u iznosu od 475.376,64€ i troškove iz ranijeg perioda u iznosu od 58.760,13€.

Tabelarni pregled troškova po vrsti i po političkim subjektima

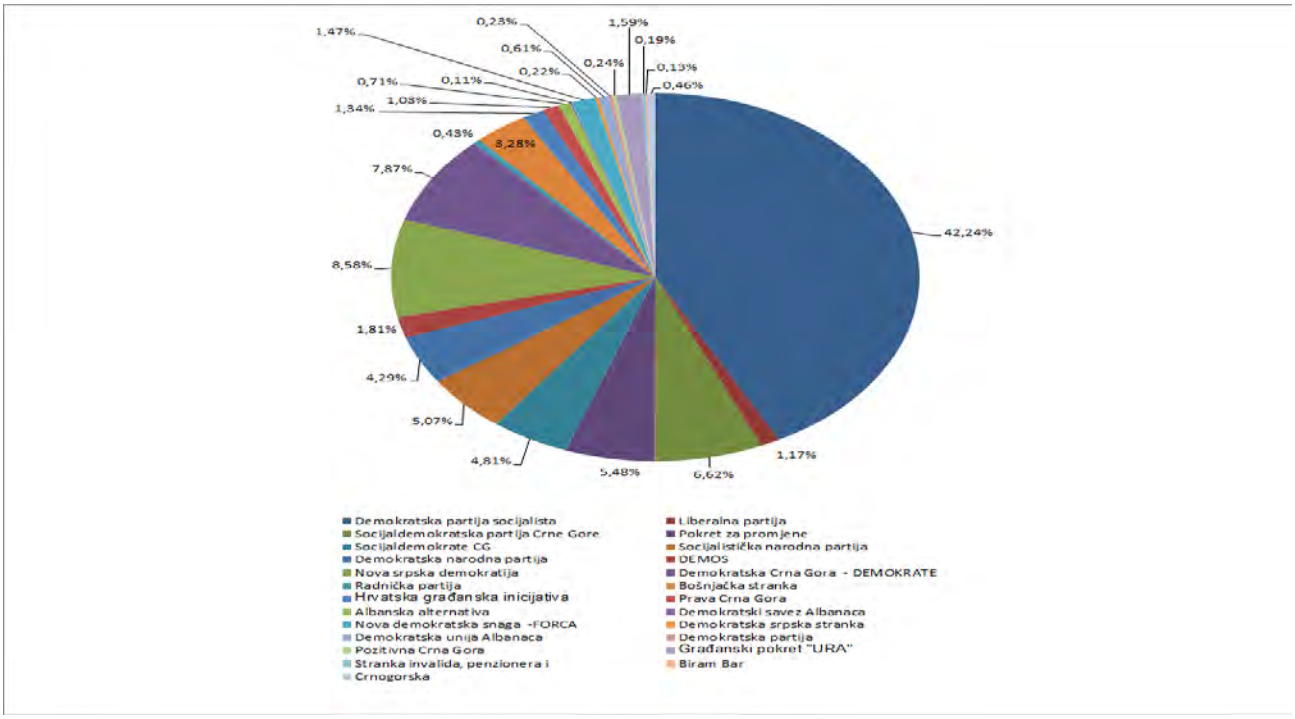
R/B	Subjekt revizije	Troškovi režijskog , kancelarijskog i ostalog materijal	Troškovi goriva i el.energije	Troškovi vode i komunalnih usluga	Troškovi bruto zarada i doprinosa na teret poslodavca	Troškovi ugovorenih naknada	Ostali lični rashodi (sl.putovanja,pomoći zaposlenima, kotizacije, naknade opunomoćenih	troškovi usluga fiksne i mobilne telefonije, interneta i prevoza	Troškovi održavanja osnovnih sredstava	Troškovi zakupnina	Troškovi reklame i propagande i istraživanja javnog mnjenja	Troškovi amortizacije i rezervisanja	Troškovi sponzorstva, pomoći i stipendija	Troškovi usluga	Troškovi reprezentacije	Ostali troškovi	Troškovi iz ranijeg perioda	UKUPNO	% učešća
1	Demokratska partija socijalista	77.012,36	195.272,21	1.206,25	1.351.521,76	167.687,22	141.443,90	221.890,26	141.860,70	198.817,68	1.113.818,19	5.486,88		332.753,22	25.652,82	39.847,19	138,68	4.014.409,32	42,23%
2	Liberalna partija	935,37	7.529,99		33.634,12	20.529,85	11.925,72	4.255,53		11.887,83	2.935,71	2.090,00		3.766,85	3.753,95	8.258,00	72,30	111.575,22	1,17%
3	Socijaldemokratska partija Crne Gore	46.689,79	31.107,26		200.512,36	41.414,37	30.291,74	34.510,79	39.090,38	28.697,03	72.539,31	19.087,20		38.067,15	23.643,96	15.841,11	7.506,38	628.998,83	6,62%
4	Pokret za promjene	14.695,87	69.400,90		42.990,14	78.784,16	77.532,19	12.323,62		27.360,40	60.994,27	43.960,76	35.988,61	20.584,68	30.368,99	6.277,34		521.261,93	5,48%
5	Socijaldemokrate CG	76.575,99	46.635,26		59.638,46	5.016,04	100,00	38.234,65		65.405,88	54.406,75	5.065,98		31.433,75	30.261,75	18.131,02	5.825,09	456.750,62	4,80%
6	Socijalistička narodna partija	42.069,98			201.221,31	30.424,00	6.728,65	9.467,66	6.347,63	18.149,62	15.153,40	14.004,54	6.662,00	63.976,17	26.906,73	41.035,00		482.146,69	5,07%
7	Demokratska narodna partija	6.168,68	4.918,56		67.396,01	70.381,68	66.128,47	3.854,50	819,85	14.734,50	16.743,31	14.691,47	104.371,19	3.129,99	18.579,81	16.203,83		408.121,85	4,29%
8	DEMOS	2.830,07	6.801,91		69.512,49	15.948,71	5.540,48	4.334,61	2.233,35	11.746,36	35.379,01	2.607,17		3.555,41	3.920,68	6.289,26	1.447,90	172.147,41	1,81%
9	Nova srpska demokratija	763,79	17.197,55		41.583,17	168.159,00		26.880,38	1.505,57	44.704,50	127.420,95	30.284,14		58.029,36	38.174,97	227.793,80	33.321,14	815.818,32	8,58%
10	Demokratska Crna Gora - DEMOKRATE	11.930,02	40.911,11	2.993,80	161.931,24	66.392,00	18.453,87	25.908,60	7.110,64	59.317,09	240.086,00	18.963,83	5.070,66	27.418,44	37.279,40	23.267,11	692,72	747.726,53	7,87%
11	Radnička partija	1.480,92	1.671,33	120,13		5.295,30	14.346,00	1.425,40	434,40	2.895,60	1.316,43	2.313,68	2.220,00	614,83	3.022,31	4.112,68	68,43	41.337,44	0,43%
12	Bošnjačka stranka		15.836,77		89.207,22		41.646,84		10.828,76	43.119,70	6.796,82	9.440,05	32.641,85	14.578,08	39.860,41	421,00	7.741,39	312.118,89	3,28%
13	Hrvatska građanska inicijativa	905,70			7.945,04	37.380,43	5.941,85	5.195,27	39.719,71			789,74	22.526,41	276,40	4.629,10		1.946,10	127.455,75	1,34%
14	Prava Crna Gora	12.864,38	3.304,33		5.493,66	6.605,94	150,00	4.349,72		9.496,50	52.020,15			774,69	2.486,98	673,69		98.220,04	1,03%
15	Albanska alternativa	341,75	21.555,73			18.761,56	230,00	1.850,58		4.912,59	5.037,30	872,91		1.380,83	8.856,40	4.078,60		67.878,25	0,71%
16	Demokratski savez Albanaca	2.045,93	450,00					909,16		1.900,00	496,10		830,00		3.263,07	111,37		10.005,63	0,11%
17	Nova demokratska snaga -FORCA	3.367,44	2.958,20		27.171,45		5.876,90	5.360,39		2.550,00	37.610,40	2.261,80	3.163,50	14.374,33	10.770,87	23.883,15		139.348,43	1,47%
18	Demokratska srpska stranka	139,69	1.620,46				3.175,36	1.735,64	34,91	4.197,95		49,25	3.600,00	3.504,94	3.110,50	0,02		21.168,72	0,22%
19	Demokratska unija Albanaca	941,50	3.744,86		5.477,07	6.100,00	23.259,00	3.956,95	1.149,60		1.245,20	4.251,02		1.040,87	4.010,95	2.521,56		57.698,58	0,61%
20	Demokratska partija	205,28	1.345,04		5.998,68		7.316,22	1.579,70		2.329,40	300,00	1.828,82		920,48		246,43		22.070,05	0,23%
21	Pozitivna Crna Gora	7,60	258,74		10.560,03			393,98	430,13			2.733,85		847,05	1.352,12	6.093,66		22.677,16	0,24%
22	Građanski pokret "URA"	3.533,02	3.742,32		5.029,56	40.034,48	4.751,31	731,83	370,16	16.385,18	19.118,27	1.641,18		20.060,95	8.770,50	26.971,31		151.140,07	1,59%
23	Stranka invalida, penzionera i	72,47	1.529,64				12.261,90	1.234,24			3.209,70			945,67	640,98	104,82		19.999,42	0,21%
24	Biram Bar	2.887,61	56,68		731,36			111,74		850,00	5.942,14				103,00	1.264,89		11.947,42	0,13%
25	Crnogorska	227,81	2.799,73		23.171,63	526,98		2.007,62		3.613,84		304,29		6.719,74	2.600,30	1.949,80		43.921,74	0,46%
		308.693,02	**480.648,58**	**4.320,18**	**2.410.746,76**	**779.641,72**	**477.100,40**	**412.502,82**	**251.935,79**	**573.071,65**	**1.872.569,41**	**182.728,56**	**217.074,22**	**648.753,88**	**352.020,55**	**475.376,64**	**58.760,13**	**9.505.944,31**	**100,00%**
		3,25%	5,06%	0,05%	25,36%	8,20%	5,02%	4,34%	2,65%	6,03%	19,70%	1,92%	2,28%	6,82%	3,70%	5,00%	0,62%	100,00%	

Grafički prikaz troškova političkih subjekata po vrsti troška:

Najveće učešće u ukupnim troškovima imaju troškovi bruto zarada sa 25,37%, troškovi reklame, propagande i istraživanja sa 19,71%, troškovi ugovorenih naknada sa 8,20%, troškovi usluga sa 6,82%, troškovi zakupnina sa 6,03%, i sl.

Grafički prikaz troškova po političkim subjektima:

Najveće učešće u ukupnim troškovima ima Demokratska partija socijalista sa 42,24%, Nova srpska demokratija sa 8,58%, Demokratska Crna Gora sa 7,87%, Socijaldemokratska partija CG sa 6,62%, Pokret za promjene sa 5,48%, SNP sa 5,07% i sl.

Od ukupnih troškova revidiranih političkih subjekata koji iznose 9.505.944,39€, na troškove redovnog poslovanja odnosi se iznos od 7.559.564,88€, dok se iznos od 1.946.379,51€ odnosi na troškove finansiranja izbornih kampanja.

Utvrđene nepravilnosti u dokumentovanju troškova:

Revizijom je utvrđeno da sljedeći subjekti revizije nijesu dokumentovali ili su neadekvatno dokumentovali troškove u iznosu od 38.514,61€ i to: Bošnjačka stranka (2.400,00€), Demokratska unija Albanaca (10.290,00€), Liberalna partija (769,14€), Pozitivna CG (3.947,42€), Crnogorska (3.050,00€), Pokret za promjene (11.563,05€), Nova demokratska snaga (3.515,00€), Partija penzionera, invalida i restitucije CG (1.880,00€) i Biram Bar (1.100,00€).

Gotovinske isplate iz blagajni političkih subjekata

Revidirani subjekti revizije, osim Demokratske CG, Socijaldemokrata i Biram Bar (koji nijesu vršili gotovinska plaćanja) su gotovinski iz blagajne isplatili iznos od 1.055.766,64€, što čini 11,11% ukupnih troškova. U ukupno gotovinski isplaćenim troškovima, Nova srpska demokratija učestvuje sa 31,52%, Demokratska partija socijalista učestvuje sa 24,75%, Pokret za promjene sa 9,23%, Socijalistička narodna partija sa 7,30%, Demokratska narodna partija sa 6,98%, a ostali revidirani subjekti učestvuju sa 20,22%.

3.4. Neizmirene obaveze

Revidirani subjekti revizije su u poslovnim knjigama iskazali neizmirene obaveze sa stanjem na dan 31.12.2018. godine u iznosu od 2.020.915,71€.

Od ukupno neizmirenih obaveza na Novu srpsku demokratiju, odnosi se iznos od 394.329,90€ ili 19,51%, Socijalističku narodnu partiju iznos od 354.060,41€ ili 17,52%, Demokratsku CG iznos od 195.255,78€ ili 9,66%, Socijaldemokrate CG iznos od 178.415,15€ ili 8,83%, Pokret za promjene iznos od 175.283,93€ ili 8,67%, Socijaldemokratsku partiju iznos od 165.320,62€ ili 8,18%, a ostali revidirani subjekti učestvuju sa 17,63%.

3.5. Potraživanja

U poslovnim knjigama revidiranih subjekata iskazana su potraživanja u ukupnom iznosu 726.813,48€.
Od iskazanih potraživanja, na potraživanja Demokratske partije socijalista odnosi se iznos od 246.721,83€, Pokreta za promjene iznos od 179.578,27€, Bošnjačke stranka iznos od 65.257,10€, Socijaldemokratske partije iznos od 52.810,37€, Socijalističke narodne partije iznos od 51.312,66€ i potraživanja ostalih revidiranih subjekata iznos od 131.133,25€. Potraživanja se najvećim dijelom odnose na potraživanja od lokalnih samouprava, potraživanja po osnovu zakupnine poslovnih prostora, sporna potraživanja i ostala potraživanja.

Načelnica u Sektoru IV
Zorica Knežević

Senator DRI
Rukovodilac Kolegijuma
Nikola N. Kovačević